

İDARE MERKEZİ
ANKARA, İstanbul Caddesi
Maarif Eminliği yanında

İSTANBUL BÜROSU
İstanbul, Ankara Caddesi
No — 87

HAYAT

Fiatı her yerde 15 kuruş
seneligi, posta ile 7,5 Türk Lirası
(Ecnebi Memleketlere 7,5 Dollar)

Abona ve ilan için İstanbul
bürosuna muracaat edilir
Yazı işlerinin mercii Ankara
merkezidir

Hayata, daima hayata.. Dünyaya daha çok hayat katalım!

— NIETZSCHE —

Cilt: V

Ankara, 4 Nisan, 1929

Sayı: 123

Musahabe

“Mimar Sinan,, İhtifalleri Münasebetile

Bu hafta martın otuzbirinci pazar günü, koca Mimar Sinan'ın vefatının 341 inci yıl dönümüne tesadüf ediyordu. Bu vesile ile Edirne'de, Kırklarelinde, Tekirdağ'da, Lüleburgazda ihtifaller yapıldığını, konferanslar verildiğini, hatta Tekirdağ'da ve Lüleburgazda en güzel caddelerden birinin «Sinan Caddesi» diye atlandırıldığını gazeteler yazdı.

Trakya Türklerinin millî san'at-kâr hakkında gösterdikleri hürmet ve takdire karşı mütehassıs olmamak kabil değildir. Filhakika koca Sinan, eski Osmanlı imparatorluğunun hemen her sahasını, feyyaz dehasının yarattığı yüzlerce eserlerle donatmıştır; lâkin bu eserlerin en kıymetlisi «Edirne»deki «Selimiye» değil midir? «Edirne»nin «Türk» olduğunu ve her şeye rağmen Türk kalacağını anlatan bu abideyi yaratan san'at-kâr böyle bin bir ihtifale lâyıktır! insanlığın uzun asırlardan beri yer yüzünde yarattığı mahdut mimarî şaheserlerinden biri olan bu eser, Türk milletinin medeniyet ve san'at sahasındaki yüksek kabiliyetine yıkılmaz bir delildir.

İki sene evvel Türkmimarisi ve bilhassa Türk camileri hakkında tetkikatta bulunan bir Fransız mütehassısı, «Sinan»ın Türk san'atı tarihindeki büyük rolünü pek iyi göstermişti: «Sinan»ın san'at telâkkileriyle garp ronesansına hâkim olan telâkkiler arasında pek sarıh münasebetler vardır. «Sinan» Bizans'ın «orta kurun» devri san'atını ihmal ederek, «Ayasofya»'yı «ilk kurun» dehasının bir eseri gibi telâkki etti. Ondan evvel Bayazıt camiini yapan «Mimar Kemaleddin» de aynı yola girmişti; fakat bu telâkki «Sinan»ın eserleriyle kemal mertebesine erişmiş oldu...

Yalnız Türk san'atı noktasından değil, belki bütün cihan san'atı noktasından bu kadar büyük bir mevkie malik olan bu dâhî san'at-kârımız hakkında şimdiye kadar yalnız bir günlük ihtifaller yaptık; ve ancak bir saatlik kısa ömürlü konfranslar verdik. Halbuki hayatı, eserleri, san'atı hakkında derin ve etraflı tetkiklerde bulunmak, mütehassıslar için, halk için ayrı ayrı büyük eserler neşretmek, yani

koca Sinan'ın dehasını lâyıkıyla anlamak ve anlatmak, bizim için millî bir vazife idi. Halbuki bugün Sinan hakkında malûmat almak isteyen bir genç, onun hakkında yazılmış hiç bir monoğrafi bulamaz.

Bir aralık «Mimar Sinan muhipleri cemiyeti» ismile bir cemiyet kurulmuş olduğunu da hatırlıyorum. Fakat bütün bu teşebbüslerden ciddî bir netice çıktığını maalesef göremedik... İşte fikir sahasındaki zafımız, her işte olduğu gibi burada da kendini gösteriyor!

Bütün kalbimizle temenni ediyoruz ki bu gibi ihtifaller yalnız bir günlük geçici nümayişlerden ibaret kalmasın; namına ihtifaller yaptığımız büyük adamları tanımak ve tanıtmak için ruhlarında bir heyecan uyandırsın. Yoksa, yalnız boş kelimelerden ibaret konferanslar ve ilmî kıymeti olmayan makaleler, o büyük adamlarımızın ruhlarını rencide etmekten başka bir şeye yaramaz...

KÖPRÜLÜZADE M. FUAT

Bir Seyahat Kitabı

(Fransanın bu günkü münek-
kitleri) makalesinde, kendilerine
bir kaç satır veya bir kaç ke-
lime tahsis etmiş olduğum isim-
lere yeni çıkmış veya çıkacak
eserler vesilesile avdet edeceğimi
haber verirken buna bu kadar
çabuk imkân bulacağımı olacağını
tahmin etmiyordum. O makaleyi
yazdıktan iki üç gün sonra, ora-
da ismi geçenlerden biri olan
Henry Bidou'nun (Le nid des
Cygnes) yani [Kuğuların yuvası]
ismindeki kitabını aldım. Kendi-
sinin Danimarka, İsveç ve Nor-
veçteki seyahatlerini içinde hi-
kâye ettiğini okuduğum bu ki-
tapta, sırf cihan harbi esnasında
Kopenhak'ta geçirdiğim yirmi bir
günün hatıralarını tazelemek
emeline idim. Fakat eser o ka-
dar çok fikir ve malûmatla ta-
şacak ve çatlıyacak kadar dolu
ki, bana, seyahat edebiyatının
en sihirli bir lisanla yazılmamış
olsa da en alâkabahş mahsulle-
rinden biri geldi, ve muhtevi
olduğu servetlerden kısaca ol-
sun bahsetmek bir vazife gibi
göründü.

Kitabında sarahatle söylemi-
yorsa da anlaşılıyor ki, Henry
Bidou Andersen'in tarifi mucibince
Kuğular yuvasına ben-
zettği bu üç şimal memleketine
konferanslar vermek üzere git-
miş, ve bu seyahatlerinin ilki
1908 senesine tesadüf etmiş.
Büyükce harfle 282 sahifeden
mürekkep olan eser, bir methalle
bir hatimeyi ve sekiz faslı muhtev-
tevidir. Ve muharrir, anlattığı
şeylerde her seyahatin meşhu-
dat ve hatıratını ayrıca tasnif
etmeyerek, umumî bir şekli hi-
kâye ihtiyar etmiş. İskandinav-

ya'nın kablettarih zamanlarından
bugününe kadar hemen bütün
mazisi en bariz hatlarla göste-
rildiği gibi, İsveçte resim tari-
hile İbsen'e ait yapıtlar, belki
birer cilt kadar kıymetlidir.

Kitabın beni pek mütahayyir
eden bir hususiyeti de, tenkidî
eserlerindeki kuru üslûptan baş-
ka bir tarzda yazabileceği ha-
tırıma gelmeyen Bidou'nun, ta-
biat tasvirlerindeki maharet ve
kudretidir. Norveç sahillерinin
esrarlı ve emsalsiz hüsnü garibile
adalar üstünde bir ikinci Vene-
dik dedikleri Stokholm'a, ve
İsveçin şimalinde karlar haziran
başlarken kalkar kalkmaz mah-
sullerin fışkırp büyüdüğü ve
eylülde kışın hemen bütün şid-
detile başladığı taraflara ait
satırlar, tabiat ve belde tasvir-
lerinin en muvaffakları meya-
nındadır. Üç krallığı da baştan
başta gezmiş olan Bidou, üçünün
de en mühim şehirlerini birer
birer ziyaret etmiş; ve bu şehir-
lerden, cesametlerine ve hele
muhtevi oldukları san'at eser-
lerinin veya tarihî hatıralarının
ehemmiyetine göre, bir iki satır
veya bir kaç sahife ile bahse-
diyor.

Kitabı zaten almaklığım saik
olan Kopenhak faslını, tabii en
fazla dikkat ve alâka ile oku-
dum. (Danimarka krallarının
nezdlerinde) unvanını taşıyan bu
fasılda, hem Kopenhak, hem de
Kopenhaga şömendöferle bir saat
kadar süren Elsönör, kasrının
taraçasında prens Hamlete mak-
tul babasının tayfı görünerek
intikamının alınmasını talep etti-
ği bu küçük kasaba anlatılmak-
tadır. Ve Shakespeare'in en

muazzam şaheserlerinden birile
ebebî kıldığı o pek büyük ve
deniz kenarındaki kasırla, onun
bir az gerisindeki ufacık fakat
ismi şimalî Americanın bir kaç
yüz bin nüfusa malik şehirle-
rinden elbette çok daha maruf
kasabayı ne samimî bir heyeca-
nın tesiri içinde tasvir eden
Bidou, bilmem ki Kopenhak'tan,
küçücük Danimarka'nın bu fazla
büyük payitahtından bir az daha
bahsetmeli değil midir? Sokakla-
rında, dünyanın hemen hiç bir
yerinde görmediğim miktarda
bisikletli gördüğüm ve cazibesini
hiç unutamadığım bu şehirde,
heykeltraş Thorwaldsen'in bütün
bir müze dolduran eserleri için
tek bir satır bile yok. Eskiden
Kristiyanya şimdi de Oslo deni-
len Norveç payitahtından bah-
sederken, muharrir, şehrin büyük
tiyatrosu önündeki heykeli vesi-
lesile İbsen'e geçiyor, ve küçük
Norveç muazzam bir şeref ve-
ren edibe otuz sahife tahsis
ediyor. Bu 30 sahife, İbsen'e ait
okuduğum yazıların en kuvvet-
lilerinden biridir. Norveç edipleri
Bjoernson, Knut Hamsun ve
Sigrid Undset'ten, İsveçin Selma
Lagerloef'u ile o ateş ruhlu ve
cehennem hayalli Auguste Strind-
berg' den ve Danimarka'nın
lâyemut masalcısı Andersen'den
de isabetle fakat pek kısaca
bahseden Bidou, üç krallığın
bilhassa tarihlerini anlatıyor.
Esatire kadar giden bu tarihin
hakikî ve mazbut eksanı da
nakadar efsanelere müşabih!
Şarkta Rusya içerlerine ve garpta
İngiltere sahillерine kadar akın-
lar yapan, dehşet ve ölüm getiren
bu milletler, bugün dünyanın

Nesir**Ölüme Dair Satırlar**

en sulhperver ve sakin milletleri olmuşlar. İngiltereye yaptığı bir akında ele geçirilerek zehirli yılanlarla dolu bir fıçıya atılan, ve en korkunç ıstıraplar içinde cenk şarkısını söyleyerek ölen Danimarkalı Rayner Lordbrock ile bugünkü ahfadı, birbirlerine nakadar benzemiyorlar! Bidou, tarihten bahsederken, en çok on ikinci Charles'ı, 1697 de on beş yaşında tahta çıkan, bizim demirbaş dediğimiz ve Rusyaya mağlup olunca mülkümüze iltica ettiği zaman Trakyada beş sene misafir ettiğimiz, o çılgınca cesur ve harbe çılgınca âsık kralı anlatıyor. Bu sahifelerdeki bir hikâye, hayalimi zaman ve mekânın uzaklıklarından alarak, beni memleketimi ve memleketimin dünkü halini düşünmeğe, gözlerimi yaşartan bir kudretle sevketti. Hiç bitmeyen harplerinin birinde, feci yorgunluklardan sonra varılmış bir kulübede, sırtına uzun zaman bir manto bile vermeden, birini kapıya nöbetçi diktikten sonra, o pek genç nöbetçiyi en müthiş şimal gecesinde seve sevine ölüme yolliyak kadar etrafına fedakârlıkların ve merbutiyetin en mutlakını ilham edebilen bu hükümdar, bu fedakârlıkları fakat sebepsiz istemiş ve sadece ziyan etmiştir. Türk milletini en yorulup bitmiş olduğu günde silâhını yeniden eline almağa davet eden bizim halâskârımız ise, Charles'ın İsveçlilerden istediği fedakarlıkları sırf başkalarının hatalarile tehlikeye giren istiklâlimizi kazanmak için talep etmiş, haklarımızı tanıttığı gün ise artık bir damla Türk kanının da en kıskanç muhafızı olmuştur..

Bu son zamanlarda okuduğum kitaplar arasında, lisanımıza naklini bu kadar candan istediğim esere hemen de tesadüf etmeyişim, acaba bu son tahassüsünü sahifelerinden aldığım için

Dükânının, tahta rendelerile örtülü toprakları üstünde, akşamdanberi, uzun ve deliksiz bir uykuyla uyuyan Marangoz, «Küre»nin ta içinden, boğuk bir çatırdı duydu. Öyle zannetti ki, toprakta yatanların kemikleri birleşmek istiyor..

Ve ansızın uyandı.

Kapısı açılmak için zorlanıyordu.

Bir genç.

Fecrin, iç sokaklara düşürdüğü bozuk, kirli, çiğ gölgeler, henüz, basıldığı vakit ayaklar içine batacak kadar yumuşak, egnildiği zaman bir yudumda içilecek kadar tatlı bir su rengine dönmemiştir.. Şehir, başını ayakları arasına sokmuş, arkasını yukarı doğru çıkarmış hayvanlar gibi garip bir şekilde uyuyor; mahalle aralarında ses yok...

Öyleyse bu genç, sabahın bu vaktinde ne yapacak ?

O genç, bir tahta tabut ısmarladı. Ve Marangoz, bu sabah, «Küre»nin içinden gelen bir mi?.. Bu hizmetini nazarı dikkate almadan da diyeceğim ki, İskandinav memleketlerinden bâhis eserler arasında, Bidou tarafından yazılmış olan bu ince cilt uzun zamanlar mühim bir mevki işgal edecektir, ve üç krallığın hâl ve mazisi hakkında yalnız bir kitap okuyarak malûmat edinmek isteyenlere tavsiye olunacak kitap şimdi budur.

NAHİT SIRRI

kemik çatırdısıyla uyandığı zaman, ilk çivisini bir ölünün tabutuna vurdu. Sonra, saçlarının ağarmış olmasına rağmen, dudakları, mes'ut bir şarkıyı terennüme başladılar.

Genç:

— İhtiyar, diyordu, sen bu şarkıyı nereden duydun... Tabutunu, şimdi, neş'eyle çivilediğin şairindir bu.. O, bütün hayatında insanların iyi olması için çalışmış, biçarelere acımış, kimsesizlere yardım etmiş, ıstırap içindeki zavallılara ağlamaktan - ruhunda - iyi bir gün yüzü görmemiştir. İhtiyar, bu şarkıyı sen nereden duydun... Sana yalvarıyorum bu şarkıyı söyleme ihtiyar.. Çocukluğunun uzaklarda bir hayal olmuş eski ve mes'ut zamanlarında yazmıştı bunu.; Halbuki sen, tabutunu çivilerken tekrarlıyorsun... Bu şarkıyı söyleme ihtiyar; yalvarıyorum sana, bu şarkıyı söyleme...

Marangoz elindeki bir çiviye baktı. Sonra:

— Ne kadar da paslanmışlar... Dedi.

Ve..... Şarkısına devam etti.

Bu sabah marangoza bir tahta tabut ısmarladılar. Bu sabah marangoz, ilk çivisini, dudaklarında mes'ut bir şarkıyla beraber, insanların iyi olması için çalışmış mustarip bir şairin tahta tabutuna vurdu.

KENAN HULÜSİ